

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 164

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 22. september 2026

Algus 14.00, lõpp 14.37

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elle Nora Kalind (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Rain Epler, Züleyxa Izmailova, Tiit Maran ja Tarmo Tamm

Kutsutud: elukeskkonna ja ringmajanduse asekanstler Ivo Jaanisoo, veeosakonna juhataja Karin Kroon (1. päevakorrapunkt); taristuminister Kuldar Leis, merendusosakonna merenduspoliitika valdkonna juht Hana-Maarja Helinurm ja ministri nõunik Mikk Järv (1.-2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Ülevaade Kliimaministeeriumi 2026. a 2. poolaasta õigusloome plaanist taristuministri valitsemisalas
2. Vabariigi Valitsuse algatatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (988 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Ülevaade Kliimaministeeriumi 2026. a 2. poolaasta õigusloome plaanist taristuministri valitsemisalas

Yoko Alender avas komisjoni istungi ning andis taristuminister Kuldar Leisile sõna Kliimaministeeriumi 2026. aasta teise poolaasta õigusloome plaani tutvustamiseks.

Kuldar Leis ütles, et õigusloome plaan hõlmab mere- ja veevaldkonda ning jäätme- ja ringmajanduse valdkonda. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, looduskaitse seaduse ning veeseaduse muutmise seaduse eelnõu on seotud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe ratifitseerimisega. Kokkuleppe rakendamiseks tuleb täiendada Eesti õigust ning vastavasisuline eelnõu peaks valmima novembris. Veeseaduse, ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse

muutmise seaduse eelnõuga korrastatakse reovee kohtkäitlemist ja purgimisteenust. Ta tõi näiteks ühe valla juhtumi, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni olemasolust hoolimata ei olnud osa elanikke sellega liitunud ning reostuse päritolu ei suudetud täpselt kindlaks teha. Eelnõuga täpsustatakse kohalike omavalitsuste ülesandeid purgimisteenuse korraldamisel. Eelnõu on läbinud avaliku konsultatsiooni eelnõude infosüsteemis (EIS). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on tagada veeteenuse toimepidevus. Eestis on üle saja vee-ettevõtja, kuid ministri hinnangul on neist umbes 20 jätkusuutlikud ka viie, kümne või viieteistkümne aasta pärast. Ta rõhutas, et tegemist on suurusjärgu, mitte täpse arvuga. Eelnõuga soovitakse motiveerida vee-ettevõtjaid ühinema, et tekiksid jätkusuutlikumad vee-ettevõtted, kuid ühinemist ei muudeta kohustuslikuks. Elukeskkonna ja ringmajanduse valdkonnas kavandatakse pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmist, et viia Eesti õigus kooskõlla Euroopa Liidu (EL) pakendi ja pakendijäätmete määrusega (PPWR). Eelnõu on läbinud avaliku konsultatsiooni EIS-is. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõuga võetakse üle EL-i jäätmete raamdirektiivist tulenevad tekstiili- ja toidujäätmete vähendamise nõuded. Toidutööstuses tuleb vähendada toidujäätmete teket 2030. aastaks vähemalt 10% ning tarbimise tasandil vähemalt 30% võrreldes aastate 2021–2023 keskmisega. Suuremad toidutööstusettevõtted ja osa jaekette on toidujäätmete vähendamiseks palju teinud, kuid väiksemates ettevõtetes ja mõnes jaeketis on arenguruumi. Ta ütles, et kõik jaeketid ei tee koostööd Toidupanga või kohalike toidukappide korraldajatega. Kodumajapidamistes on biojätmete liigiti kogumine hästi käivitunud. Jäätmesaadetisi käsitleva jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõuga muudetakse seni paberkanalil toimunud jäätmesaadetiste andmevahetus elektrooniliseks. Elektri- ja elektroonikajäätmeid käsitleva jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on suurendada jäätmete kogumist ja parandada andmete kvaliteeti, kuna Eesti ei ole täitnud EL-i kogumise sihtarve ning Euroopa Komisjon on algatanud rikkumismenetluse. Keskkonnaagentuuri analüüsid ja turuosalistega peetud ümarlauad on näidanud vajadust tugevdada kogumissüsteemi ja tootjavastutuse toimimist. Eelnõu on hetkel koostamisel.

Andres Metsoja küsis, kas ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muudatustes käsitletakse ka sademevee ärajuhtimist ja sellega seotud kulude kajastamist teenuse hinnas. Ta märkis, et vee-ettevõtjatel tuleb lisaks joogiveega varustamisele ja reovee ärajuhtimisele tegeleda sademeveega ning olemasolevad ühisvoolused süsteemid tuleb ehitada lahkvoolseks. Samuti pidas ta vee-ettevõtjate mitme omavalitsuse territooriumil tegutsemiseks vajalikuks Euroopa rahalist toetust, kuna muidu võib ettevõtjate motiveerimine olla keeruline. **Kuldar Leis** vastas, et väiksemate vee-ettevõtjate ühinemine omavahel või suurema ettevõtjaga suurendab nende võimekust, sealhulgas võimalust palgata insenere ja likvideerida avariisid. Ta märkis, et lahendamist vajab küsimus, kuidas motiveerida suuremaid ettevõtjaid väiksemaid vee-ettevõtjaid endaga liitma. Ühe võimalusena nimetas ta väiksemates piirkondades vajalikke investeeringuid, mis võiksid tuua suuremale ettevõtjale tulu. Euroopa Liidu järgmises mitmeaastases finantsraamistikus (MFF) on veemajandusele ette nähtud rohkem vahendeid. Euroopa Komisjoni volinik on tema sõnul rõhutanud, et Euroopa rahastuse saamiseks peab Eesti veemajanduse korrastamiseks ise muudatusi tegema.

Karin Kroon selgitas, et toetusmeetmetega soovitakse aidata väiksemaid piirkondi, kus taristu on amortiseerunud või vajalik taristu välja ehitamata, ning motiveerida suuremaid vee-ettevõtjaid neid piirkondi teenindama. Ta tõi näitena võimaluse, et Pärnu saaks toetust sademeveesüsteemide korrastamiseks ning võtaks opereerida ka Häädemee piirkonna.

Õiguslikult ei ole eelnõus praegu sisulisi muudatusi kavandatud. Kehtiva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) seaduse kohaselt otsustab kohalik omavalitsus, kas sademeveetaristu kuulub ÜVK koosseisu ja sademevee ärajuhtimise kulud sisalduvad reoveeteenuse hinnas või korraldab kohalik omavalitsus sademeveemajandust ise. Looduslähedased lahendused ja kraavid võivad jääda kohaliku omavalitsuse korraldada, kuid piirkondades, kus sademevesi juhitakse torustikku, võib selle kulu sisalduda ÜVK teenuse hinnas. Vee-ettevõtjad soovivad, et seaduses määrataks täpsemalt vee-ettevõtja ja kohaliku omavalitsuse vastutuse piir. K. Kroon märkis, et selline piiritlemine võib vähendada kohaliku omavalitsuse motivatsiooni rajada looduslähedasi lahendusi, mille kulud jäävad omavalitsuse kanda. Vastutuse piiritlemist raskendavad ka hübriidlahendused, kus torustik läheb üle kraaviks.

Hanah Lahe palus täpsustada, millised muudatused on kavandatud tekstiilijäätmeid käsitlevas eelnõus ning milliste tulemusteni jõuti Euroopa tasandil toimunud aruteludes. **Ivo Jaanisoo** vastas, et jäätmete raamdirektiivi muudatuse kohaselt läheb tekstiilivaldkond alates 17. aprillist 2028 üle laiendatud tootjavastutuse süsteemile. Koostöös sektoriga on leitud sobiv mudel ning kavandatavad tasu- ja vastutusmudelid peavad soodustama ühekomponentsete ja kauakestvate materjalide kasutamist. Ökomodulatsiooni põhimõtte kohaselt rakendatakse raskemini käideldavate materjalide puhul suuremaid tasusid.

Hanah Lahe küsis, kas kavandatav muudatus mõjutab Eestit vähesel määral, kuna suured tekstiilitootjad asuvad mujal. **Ivo Jaanisoo** vastas, et nõuded puudutavad kõiki, kes lasevad tekstiiltooteid Eestis turule, ning tootjavastutus mõjutab kogu ahelat. Ta lisas, et jäätmekäitluse osakaal toote hinnas on väike, mistõttu on mõju tarbijahindadele vähene.

Yoko Alender küsis, kas laiendatud tootjavastutuse süsteem hõlmab ka kolmandate riikide e-kaubanduse ettevõtjaid. **Ivo Jaanisoo** vastas, et kolmandate riikide ettevõtjad on hõlmatud ning teemat käsitletakse valdkondade üleselt pakendi-, tekstiili- ja elektroonikavaldkonnas. Laiendatud tootjavastutuse terviklikumat käsitlust kavandatakse ringmajanduse õigusaktis *Circle Economy Act*, mille eelnõu on Euroopa Komisjon lubanud avaldada lähikuudel.

Yoko Alender märkis, et tootjavastutuse süsteemi rakendamisel võiks suurenedagi riiete kogumiskonteinerite arv, kuna praegu on neid vähe. **Ivo Jaanisoo** vastas, et süsteemi tekib rahastus, mis võimaldab korraldada mugavamalt nii korduskasutuseks mõeldud riiete kui ka tekstiilijäätmete kogumist.

Kuldar Leis märkis, et Hiina e-kaubandusplatvormidelt saabuvate odavate postipakkide maksustamise järel on selliste pakkide arv Omniva esialgse tagasiside kohaselt kordades vähenenud. Täpseid andmeid tal esitada ei olnud. **Yoko Alender** leidis, et täpsete andmete olemasolul võiks tulemustest avalikkust teavitada.

Lauri Laats küsis, kas odavate postipakkide arvu vähenemine võib tuleneda tarneahelate muutumisest ning sellest, et kaup liigub Eestisse teiste Euroopa riikide kaudu. **Kuldar Leis** vastas, et samad nõuded kehtivad ka teiste Euroopa riikide kaudu saabuvatele pakkidele.

2. Vabariigi Valitsuse algatatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (988 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kuldar Leis tutvustas eelnõu 988 SE, millega ratifitseeritakse ÜRO mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud kokkulepe avamere ja süvamerepõhja elurikkuse kaitseks. Ta märkis, et tegemist on esimese õiguslikult siduva rahvusvahelise raamistikuga, mis võimaldab kaitsta elurikkust väljaspool riikide jurisdiktsiooni jäävatel merealadel, mis moodustavad üle kahe kolmandiku maailma ookeanist. Eestil ei ole otsest piiri avamerega, kuid ookeani seisund mõjutab kõiki riike. Kokkulepe võimaldab teha ettepanekuid avamere piirkondade kaitse alla võtmiseks ja majandamispiirangute kehtestamiseks, kohustab avaldama teavet mere geneetiliste ressursside kogumise ja kasutamise kohta ning hindama avamerel ja süvamerepõhjas toimuvate tegevuste keskkonnamõju. Samuti toetab kokkulepe avamerd ja süvamerepõhja puudutavate teadmiste ning meretehnoloogia jagamist riikide vahel. Eesti on olnud ÜRO mereõiguse konventsiooni osalisriik üle 20 aasta, allkirjastas kokkuleppe 2023. aastal ning kokkuleppe jõustus 2026. aasta jaanuaris. Ratifitseerimine annab Eestile võimaluse osaleda reeglite kujundamises, mis mõjutavad laiemalt kogu Läänemere piirkonda.

Hana-Maarja Helinurm selgitas, et kokkuleppe ratifitseerimisega on kiire, kuna kokkuleppe jõustus oodatust varem pärast 60 osalisriigi nõude täitumist 2026. aasta jaanuaris. Aasta jooksul pärast kokkuleppe jõustumist tuleb korraldada esimene osaliste konverents, mis toimub 2027. aasta jaanuaris. Konverentsil lepatakse kokku kokkuleppe toimimise põhireeglites ja organite töökorras, valitakse eksperdid ning otsustatakse sekretariaadi asukoht. Sekretariaadi asukohaks kandideerivad teadaolevalt Belgia, Tšiili, Jaapan ja Hiina. EL soovib, et võimalikult paljud liikmesriigid ratifitseeriks kokkuleppe ja osaleksid konverentsil, et Euroopa huvid oleksid hääletamisel esindatud. Tavapäraselt menetletakse välislepingu ratifitseerimise eelnõu ja selle rakendamiseks vajalikke riigisisese õiguse muudatusi koos, kuid Eesti õigeaegse osalemise tagamiseks esitati ratifitseerimise eelnõu esmalt eraldi. Välisministeeriumiga konsulteerimise järel lisati eelnõule riigisiseste õigusaktide esialgsed muutmiskavandid. Muudatuste sõnastusi ja rakendamise protsesse täpsustatakse veel koostöös Keskkonnaametiga, eelnõu peaks valmima novembris.

Mait Klaassen küsis, kas ÜRO mereõiguse konventsioonist tulenevate ülesannete täitmiseks vajalikud rahalised vahendid on kavandatud ning kui palju tuleb riigil nende tegevuste rahastamiseks eraldada. Ta märkis, et konventsiooni ja sellega seotud seadusemuudatuste rakendamiseks kaasneb vajadus teha uuringuid ning koguda ja hoiustada mere geneetilisi ressursse, samuti lisandub ülesandeid Keskkonnaametile ja Kliimaministeeriumile. **Hana-Maarja Helinurm** vastas, et geneetiliste ressursside teemal on konsulteeritud eri ülikoolide teadlastega. Eestis ei tegelda praegu nende ressursside kogumise ja hoiustamisega sellises mahus, millega kaasneks oluline rahaline mõju. Ülikoolid ja uurimisasutused hoiustavad ressursse ise ning neil on selleks vajalikud hoidlad ja võimalused. Lähiaastatel ei ole ette näha tegevuste sellist kasvu, mis tooks kaasa täiendava rahastamisvajaduse. Tulevikus võivad tehnoloogia areng ja suuremad ühised uurimisprojektid tekitada vajaduse geneetilisi ressursse koguda ja hoiustada, kuid praegu saab võimalikud kulud katta olemasolevatest vahenditest. Eestis toimuvate tegevuste vähese mahu tõttu ei ole ette näha ka Keskkonnaameti ja Kliimaministeeriumi haldus- või töökoormuse sellist suurenemist, mis nõuaks lisaressursse.

Otsustati:

- 2.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 30.09.2026 (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja).
- 2.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja).
- 2.3.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Mait Klaassen (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja).

3. Info ja muud küsimused

Jüri Jaanson küsis komisjoni 2026. aasta teise poolaasta tööplaanide kohta. **Yoko Alender** vastas, et komisjoni prioriteetide hulgas on kliimakindla majanduse seaduse eelnõu ning komisjon võiks järgmisel nädalal tutvuda eelnõu muudatusettepanekutega. Samuti on komisjonile esitatud kollektiivne pöördumine angerja kaitsekategooria rangemaks muutmise kohta, mida arutatakse samuti järgmisel nädalal.

Yoko Alender lisas, et komisjoni tööplaanis on Andres Metsoja ettepanek käsitleda Rail Balticu ökodekte, lõhelistega tutvumise väljasõit, mille võiks ühendada metsanduse arengukava ülevaatega, ning metsandusreformi käsitleva otsuse eelnõu arutelu.

Andres Metsoja tegi ettepaneku tutvuda Euroopale esitatava elurikkuse kavaga. **Yoko Alender** nõustus ettepanekuga ning märkis, et ministeerium võiks kava komisjonile tutvustada.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elle Nora Kalind
protokollija